

BEWAARPLAATS	ARCHIEF/COLLECTIE	INV./CAT.NR.	FOTONEGATIEF PLAATS EN NR.	AFGIETSEL PLAATS EN NR.	NR.	
Godshuizen	Zege l kast	los ex.	RAN 5 7- W2- 22	Eigendom Stichting BRABANTS HEEM		
DATUM: 2.j.		ZEGEL VAN schepenen van Heesch				
		FUNCTIE				
		RANDSCHRIFT				
		ZEGELCLAUSULE				
		VOORSTELLING				
MATERIAAL	KLEUR	VORM	MAAT	STAAT	BEVESTIGING	CONTRAZEGE
w		r			-	-

BEWAARPLAATS	ARCHIEF/COLLECTIE	INV./CAT.NR.	FOTONEGATIEF PLAATS EN NR.	AFGIETSEL PLAATS EN NR.	NR.	
Godshuizen	Zege l kast	77 regist 19	RAN 5 7- V4- 32	Eigendom Stichting BRABANTS HEEM		
DATUM: 1390 okt 2		ZEGEL VAN schopenen van Heesch				
		FUNCTIE				
		RANDSCHRIFT				
		ZEGELCLAUSULE				
		VOORSTELLING				
MATERIAAL	KLEUR	VORM	MAAT	STAAT	BEVESTIGING	CONTRAZEGE
w		r		16		-

BEWAARPLAATS <i>Godshuizen</i>	ARCHIEF/COLLECTIE <i>Zege lkast</i>	INV./CAT.NR. <i>80</i> <i>regist 73</i>	FOTONEGATIEF PLAATS EN NR. <i>RANB</i> <i>7-04-33</i>	AFGIETSEL PLAATS EN NR. <i>Eigendom</i> <i>Stichting</i> BRABANTS HEEM	NR.	
DATUM: <i>1492 Jun 22</i>		ZEGEL VAN <i>schepenen van Heesch</i>				
		FUNCTIE				
		RANDSCHRIFT				
		ZEGELCLAUSULE				
		VOORSTELLING				
MATERIAAL <i>w</i>	KLEUR	VORM <i>r</i>	MAAT	STAAT <i>16</i>	BEVESTIGING	CONTRAZEG <i>-</i>

's Gravenhage den 11 November 1816.

Daar er tot heden van U bij den *Hoogen Raad van Adel* nog geen adres is ingekomen, 't zij om de confirmatie en enregistratie van het door Uwe gemeente te voren of thans nog gevoerd wordende *wapen*, of wel (indien dezelve tot heden geen wapen heeft gevoerd) om er in het vervolg een te mogen voeren; — en het *Zijner Majesteits* begeerte is, dat daarin gelijkvormigheid bestaat;

Heeft de *Hooge Raad van Adel* voornoemd, mij geautoriseerd, UWelEd. aanteschrijven en te verzoeken, zoo als ik de eer heb bij deze te doen, om als nog binnen den tijd van *veertien dagen* na dato dezes, aan de oproeping door gemelden Raad deswegens gedaan (geplaatst in de *Staats-Courant* van den 12den Januarij 1815 n°. 10) te voldoen, ten einde dezelve door Uwe nalatigheid niet langer verhinderd worde in het obtemporeren van 's *Konings* last in deze.

De Secretaris van den Hoogen Raad van Adel,

De Wachter van den

A. B. de adressen moeten franco ingekomen worden

Heesch

Mesch den 22, November 1806

Ter Rescriptie van gesek in dato den 14de dier
N. 95, by my den 20de daarvan volgende ontvangen,
died: Dat my reeds zeer lange geleden aan het
Gouvernement dier Provincie hebben verzoegt,
dat het wapen dier plaats Mesch, Canton O.S.,
moet blyven zoo als van ouds, zynde 1te Pieter
met bisschoppelyken myter en staf met pleentel
in de rechter hand op een hemelsblauw veld.
/: Zynde het oude wapen met twee gorchanden,
en wikkende dus de contouren van het ^{oude} schild niet
~~beschryft~~ ^{worden} opgeven /

Waar ~~habet~~ ^{men} ~~men~~ ^{men} my noymaals de
vrijheid ^{zich} te solliciteeren by deen, dat
bovengemelde wapen dier gemeente mag worden
geaan formeerd en geregistreerd

Mit gemente bestaan van de
Namens het Zelfen
M. B. V. G.
(Bosch)

Han
Den Hoogen Raad van Adel
in het Koninkryk der Nederlanden
Residerende te U Lage

Door de Hoge Raad van Adel, te 's-Gravenhage, werd dd. 16 juli 1817 -op verzoek van het gemeentebestuur- het wapen van de gemeente Heesch officieel vastgesteld en omschreven als "een schild van lazuur, beladen met Sint Pieter, staande op een terras, alles van goud". Het wapendiploma berust in het gemeentehuis.

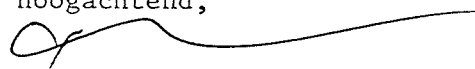
Reeds eeuwen -het oudst bekende zegel dateert van 1390- komt op het zegel van de schepenen van Heesch Sint Pieter voor, in bisschoppelijk gewaad, in de rechterhand een sleutel vasthoudende en in de linkerhand een staf.

Sint Pieter is ook de patroon van de rooms-katholieke parochie van Heesch.

.UDEN: Ben het eens met verantwoording en uitvoering van wapen en vlag.

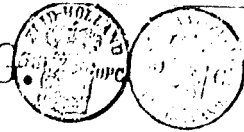
In afwachting van Uw reakties op het bovenstaande èn van het resultaat van Uw onderzoek betreffende de kleinere gemeenten,

hoogachtend,

drs H.G.J. Buijks, streekarchivaris.

1019

VAN WEGE DEN KONING

DE HOOGHE RAAD VAN ADEL, gebruik makende van de magt aan
denzelve verleend, bij besluit van den 20ten Februarij 1816, bevestigt bij
dezen de Gemeente van *Heesch*, (in de Breda'sche) *Brabant*
ingevolge het, door haar gedaan verzoek, in het bezit van het navolgende Wapen:

zijnde een Schild van
Peter staande op een

cauwa, beladen met Sint
Terras, alles van goud.

Gedaan in 'S GRAVENHAGE den 16 July 1817.

(Getuigen) *May. C. A. G. van Stiprecht*

TER ORDONNANTIE VAN DEN HOOGEN RAAD.

(Gep.) *de Wacker van den* Secretaris.

Afgegeven voor Kopy den 22 Januarij 1819. -
De Secretaris van den Hogen Raad van Adel
By deszelfs Alvoerden en Naam
M. B. van Stiprecht

HET ZEGEL EN HET WAPEN DER GEMEENTE
HEESCH

Van Heesch, oudtijds een bescheiden dorp in het kwartier van Maasland, valt historisch weinig te vermelden. Gelijk de heer Cunen in zijne binnenkort te verschijnen geschiedenis der plaats aannemelijk maakt, beteekent de naam „heesters of „kreupelbosch”. In het jaar 1191 gaf hertog Hendrik de 1ste van Brabant de tienden van Heesch in leen uit aan Hendrik, heer van Cuyk. De parochiekerk is gewijd aan St. Petrus in Banden en bezat volgens de schets in het handschrift Verhees een toren in Romaansche stijl.

Daarmede is alle gedenkwaardigs vóór de 14de eeuw vermeld. De daarop in tijdorde volgende plaatselijke merkwaardigheid is het schepenzegel en valt nu het op, dat dit twee der bovengenoemde feiten bevestigt: den plaatsnaam en den parochiepatroon.

Naar het lettertype te oordeelen, zou dit zegel nog 13de eeuwsch kunnen zijn, maar de oudst bekende afdruk hangt aan eene akte van 2 October 1390, bewaard in het archief der Godshuizen te 's Hertogenbosch. Het stelt blijkens de hierbij geplaatste afbeelding (sub 1) den patroon van het dorp den H. Petrus voor, herkenbaar aan zijn sleutel, blootshoofd met nimbus, gekleed in tunica en casuifel, maar overigens

No. 1

gebrekkelig afgebeeld. Op den achtergrond twee boompjes, in welke men geneigd is heesters te zien als eene zin-

speling op den plaatsnaam. Het omschrift, voorafgegaan door eene ster, luidt: „segel der scepen van Hees”.¹⁾

Tot heden is mij van dit zegel geen jongere afdruk bekend dan van het jaar 1400, maar vermoedelijk is het tot 1672 in gebruik gebleven, toen het door eene vrij nauwkeurige navolging, echter met gemoderniseerd randschrift vervangen werd. Van dit laatste is de stempel nog ter secretarie aanwezig. Het omschrift luidt ditmaal: gelijk uit de afbeelding sub 2 blijkt, voorafgegaan door een kruisje, „sigillum scabinatus de Hees, 1672”.

No. 2

Van hetgeen met dit zegel na 1795 geschied is, is helaas weinig bekend. Het gemeente-archief is zeer onvolledig en zelfs zou bij eene schoonmaak ter secretarie, nog niet zoo vele jaren geleden, de authentieke afbeelding van het tegenwoordig gemeentewapen opgeruimd zijn. Slechts heb ik met de hulp van den Secretaris van den Hoogen Raad van Adel kunnen achterhalen, dat het gemeentebestuur bij missive aan genoemden raad van 22 November 1816 de bevestiging verzocht van een wapen, dat omschreven werd als „St. Pieter met Bisschoppelijken myther en staf, met sleutel in de rechterhand”.

De officieele beschrijving van het daarop verleend en tot heden geldend wapen, zooals destijds gebruikelijk, met de rijkskleuren goud en blauw versierd, zal in substantie daarmede wel overeen komen.

's Hertogenbosch Jan. 1933

J. P. W. A. SMIT

1) Mogelijk is bedoeld „scepenen” maar het teeken der afkorting is niet of niet meer te zien.

*raad: raad id - duurdurde: streekt - begraaf: van alle
in de du - voor all: raad all voor du: udfidus Adm College
STREEKARCHIVARIAAT MAASLAND
Dit: id blijvend: goede wijziging: udfidus raad - duurdurde*

raadhuislaan 13
5341 GL oss
telefoon 04120 - 29396/29394
bgg 04132 - 81423
rabobank oss
nr. 1404.35271
onder vermelding
streekarchivariaat maasland

dependance:
nieuwe markt 147
5401 GN uden
telefoon 04132 - 81423

Noordbrabantse Commissie voor
Wapen- en Vlaggenkunde,
t.a.v. het Sekretariaat,
Purmerstraat 14,
5628 HE EINDHOVEN.

uw kenmerk: 88.002 uw brief van: 3 juni 1988 ons kenmerk: 88/A-115/B oss, 5 september 1988
onderwerp: gemeentewapens en -vlaggen

Geacht Bestuur,

Gaarne reageer ik op de uitnodiging, gesteld in Uw bovenvermelde brief. Het enthousiasme waarvan de aanhef van dit schrijven blijktgeeft, komt vooral voort uit de omstandigheid dat ondergetekende, zelf niet deskundig op het gebied van wapens en vlaggen, nu als het ware op een presenteerblaadje aangeboden krijgt, wat er "goed" en "minder goed" is aan wapens en vlaggen van de diverse overheden in het werkgebied. T.z.t. zal ik dan ook gaarne ertoe bijdragen, dat Uw voorstellen in de diverse gemeenten zullen worden overgenomen.

Maar nu mijn kommentaar op het een en ander.

.HEESCH: Duidelijk is de patroonschap (over de rk parochie) van St.-Petrus, echter eigenlijk "Sint-Petrus'Banden" (Sanctus Petrus ad vincula). Van belang is, wat de parochie betreft, verder, dat deze op 7 januari 1441 werd geïnkorporeerd in het kapittel van St.-Jan te Den Bosch. Voorts valt te melden, dat Heesch sedert de late middeleeuwen een "hospitale" rijk was voor het onderbrengen van pelgrims, toch ook een bewijs dat het dorp ook toen al (evenals nu!) te maken had met transitoverkeer. Het patronaat daarvan werd in 1598 opgedragen aan de Commandeur van Gemert. Vooral aan het hospitale zitten dus "moderne" aspecten, die over te brengen zijn naar een 20e-eeuws gemeentebestuur.

Wat het wapenontwerp betreft, ben ik het eens met de sleutel en de vierbladen; de Brabantse leeuw staat natuurlijk mooi, maar lijkt me niet specifiek voor Heesch. Is het niet beter om in plaats daarvan het hospitale (Gemert!) een plaatsje te geven? De vlag: Met behoud van de in Heesch bekende sleutel is het wellicht mogelijk, iets te doen met vermeld hospitale.

.OSS: Hoewel ik het op zich eens ben met de plaatsing van boom en os (wapen), bevalt de kleurstelling mij minder, vooral na lezing van Varia Historica Brabantica, V, 's-Bosch, 1976, p.168 en 177. Hoewel ik gaarne word gekorrigeerd, wanneer ik het foutheb, vraag ik me af, of de opstellers van het rapport nu toch niet het kwartierswapen van Maasland hebben opgevoerd. Moet "Oss" niet zijn: een rode os op zilver? De vlag: Afhankelijk van het wapen. Op zich ben ik het eens met een verandering.

.ROSMALEN: Wapen: Met het ontwerp ben ik het eens. Wel is het goed, erop te wijzen, dat de schepenbank Uten Eyghenen hoogstwaarschijnlijk op een groter terrein werkzaam was dan waterkering en -beheersing. Mijns inziens gaat het hier om het bestuursorgaan waaruit de latere schepenbanken van Rosmalen en van Nuland zijn voortgekomen. "Hese" was een andere benaming voor dat oudste schepenkollege, althans, dat vermoed ik Vlag: Het ploegijzer komt niet duidelijk over.

(Zie vervolgblad)

GEMEENTE HEESCH

VERSLAG van de bespreking inzake de eventuele herziening van vlag en wapen van de gemeente Heesch.

Datum: 27 september 1989 te 16.30 uur

Plaats: gemeentehuis Heesch

Aanwezig: Dhr. dr. J.J.M. Franssen (voorzitter)
burgemeester

Dhr. J.Th.M. Melssen

sekretaris N.Br. Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde

Dhr. drs. H.G.J. Buijks

directeur Streekarchiefdienst Brabant Noordcoast

Dhr. H.H.M. van de Berg

ambtenaar archiefzaken

Dhr. W.G.J. de Veer

hoofd afdeling Burgerzaken

De voorzitter heet alle aanwezigen welkom.

De Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde heeft onderzoek gedaan naar de wapens en vlaggen van gemeenten in de provincie met meer dan 10.000 inwoners. Onderzocht is of de wapens en vlaggen historisch/heraldisch verantwoord zijn. Verder is bezien of er materiaal voorhanden is om een meer verantwoord wapen en/of vlag samen te stellen.

De Commissie treedt volstrekt onafhankelijk op. De Hoge Raad van Adel en de gemeente/streekarchivarissen zijn in de gelegenheid gesteld op of aanmerkingen te maken door toezending van het ontwerp van het rapport. In het voorliggend rapport zijn de bemerkingen ook voor wat betreft Heesch - verwerkt.

WAPEN

Het huidige wapen vertoont historisch gezien ernstige vormgebreken. Bij de verplichte verlening van een wapen in 1817 heeft de Hoge Raad van Adel de heilige (St. Petrus), die op het zegel stond, eenvoudig overgezet op het wapenschild. Historisch gezien een grote onvolkomenheid omdat een heilige nimmer op een schild wordt geplaatst. Deze onvolkomenheden komen overigens veelvuldig voor gezien in 1817 elke gemeente een eigen wapen moest worden gegeven. Dit ging ten koste van de zorgvuldigheid van werken.

Het meest verantwoord zou zijn om de heilige in zijn geheel niet meer in het wapen op te nemen. In de gemeente Heesch behoort dit zeer wel tot de mogelijkheden aangezien de heilige (St. Petrus) en het symbool (de sleutel) uiterst nauw met elkaar zijn verweven. Een sprekender symboliek is nauwelijks denkbaar. Bovendien zou zich de vraag voordoen op welke wijze St. Petrus afgebeeld zou moeten worden worden.

Naast de sleutel dienen de drie vierbladen van het Kwartier van Maasland in het schildhoofd te worden weergegeven.

De Hoge Raad van Adel is voorstander van een schildkroon als onderdeel van het wapen. De vergadering komt unaniem tot de bevinding, dat een kroon boven het schild niet wenselijk is. Naar de Hoge Raad van Adel - de voornaamste adviseur van de Kroon in deze - zal dit

duidelijk gebracht moeten worden.

De kleuren geel (goud) en blauw (azuur) zijn in 1817 gemakshalve toegekend. Het zijn de rijkskleuren, die door de onzorgvuldige benadering in die tijd, veel te veel voorkomen. Historisch juist zijn de kleuren van het Maasland te weten keel (rood) en zilver (wit).

Op grond van het besprokene tijdens de vergadering gaat de unanieme voorkeur uit naar een wapen bestaande uit een schild met daarin verwerkt de sleutel en drie vierbladeren in de kleuren keel en zilver. Een schildkroon wordt niet wenselijk geacht.

Dhr. H. 't Jong te Dordrecht zal worden gevraagd een ontwerp te maken.

Het ontwerp zal voor een pre-advies worden voorgelegd aan de Hoge Raad van Adel waarna de gemeenteraad een besluit kan nemen. Tussentijdse informatie middels de commissie BRO is gewenst.

Uiteindelijk dient bij Koninklijk Besluit het vernieuwde wapen voor de gemeente Heesch te worden vastgesteld. Daarna ~~kan~~ ^{zal} een nieuw wapendiploma worden ~~gemaakt~~.

De procedure dient te zijn doorlopen op het moment, dat het nieuwe gemeentehuis zal worden betrokken.

VLAG

Het - vernieuwde - gemeentewapen ^{"verwant" te zijn} dient ~~in vereenvoudigde vorm terug te komen~~ in de gemeentevlag. De gemeenteraad besluit tot het vernieuwen van de vlag. Het spreekt als vanzelf dat de kleuren van het wapen (keel en zilver) worden verwerkt in de vlag (rood en wit). De sleutel (symbool voor St. Petrus) ^{kan} dient eveneens te worden verwerkt.

De drie vierbladeren kunnen worden weergegeven door drie rode banen over een wit gedeelte van de vlag.

Dhr. H. van Heijningen, Minderbroederstraat te Utrecht zal worden gevraagd een ontwerp te maken, waarna besluitvorming kan plaatsvinden.

AFSPRAKEN

- Gestreefd wordt naar een ~~vernieuwde~~ wapen, dat historisch zoveel als mogelijk verantwoord is en een daarop aangepaste gemeentevlag.
- De heren Buijks en De Veer zullen de genoemde ontwerpers benaderen.
- Bij de ingebruikname van het nieuwe gemeentehuis zullen wapen en vlag vastgesteld moeten zijn.
- De heer de Veer zal met een andere gemeente (bv. Eersel) contact opnemen teneinde een kostenopzet te kunnen maken. Vooralsnog wordt gedacht aan een bedrag van enkele duizenden guldens.

De voorzitter bedankt de aanwezigen voor hun inbreng.

Heesch, oktober 1989

WdV

LEDEN WERKGROEP HERZIENING WAPEN/VLAG GEMEENTE HEESCH

1. Dr. J.J.M. Franssen, voorzitter
gemeentehuis Heesch
(tel: 04125 - 1831)
2. De heer F.H. Cornelissen

idem
3. De heer W.G.J. de Veer

idem
4. De heer H.H.M. van den Berg
idem
5. De heer Drs. H.G.J. Buijks
Streekarchiefdienst Brabant Noord-Oost
Raadhuislaan 13
5341 GL OSS

(tel: 04120 - 29396/kantooruren)
6. De heer J.Th.M. Melssen
sekr. Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde
Purmerstraat 14
5628 HE Eindhoven

(tel: 040 - 387911/kantooruren)
7. De heer H.C. 't Jong
Heraldisch atelier "De Raaf"
Dubbeldamseweg zuid 63
3314 JC Dordrecht
(tel: 078 - 141188/kantooruren ≠ 078 - 131185/prive)
8. De heer H. van Heijningen
Johan Wagenaarkade 84 II
3533 TM Utrecht

(tel: 030 - 960889/prive)
9. De heer H. Pennings
Heemkundekring "De Elf Rotten"
Thorbeckestraat 101
5344 SM Oss
(tel: 04120 - 23515/prive)

STREEKARCHIEFDIENST BRABANT NOORDOOST

GEM. HEESCH INGEKOMEN
29 MAART 1989
891486
Nr. _____
_____ - 2.07. _____

raadhuislaan 13
5341 GL oss
telefoon 04120 - 29396/29394
bgg 04132 - 81423
rabobank oss
nr. 1404.35271
onder vermelding
streekarchivariaat maasland

dependance:
nieuwe markt 147
5401 GN uden
telefoon 04132 - 81423

Aan Kollege van B. & W. van de
gemeente Heesch

Postbus 19

5384 ZG HEESCH

uw kenmerk: uw brief van: ons kenmerk: 89-19 oss, 28 maart 1989
onderwerp: herziening gemeentewapen
en -vlag

Blijkens een schriftelijke mededeling van de sekretaris van de Noordbrabantse Commissie voor wapen- en vlaggenkunde d.d. 22 maart 1989 heeft deze Commissie Uw gemeente op 16 maart jl. haar rapporten betreffende de herziening van de wapens en vlaggen van Noordbrabantse gemeenten boven de 10.000 inwoners toegezonden. De rapportage kwam tot stand met medeweten en, wat de gemeenten Heesch, Oss en Uden betreft, met medewerking van ondergetekende.

Gaarne vestig ik langs deze weg nog eens Uw aandacht op de herzieningskwestie. Immers, het zomerhalfjaar met z'n vele buitenmanifestaties staat te beginnen; op tal van plaatsen zullen de gemeentevlaggen weer wapperen. Een groot gedeelte van Noordoost-Noord-Brabant zal weer geel en blauw zien, want de vlaggen zijn gebaseerd op de koningskleuren azuur (= blauw) en goud (= geel) van de gemeentewapens van ± 1817. Onderscheid tussen de vlaggen der afzonderlijke gemeenten is er dientengevolge nauwelijks. En dan te weten, hoe kleurrijk -en toch verantwoord!- het allemaal zou kunnen zijn.

Uiteraard is er een duidelijke relatie tussen vlag en wapen, maar ook aan de gemeentewapens van ± 1817 mankeert het een en ander. De oorzaak daarvan is gelegen in het ontbreken van belangstelling bij de gemeentebestuurders van 1817, die (ook toen al!) gekonfronteerd werden met een stortvloed van circulaires vanuit de regeringszetel. Slot van het liedje was, dat de Hoge Raad van Adel vanuit 's Gravenhage maar de meeste keuzes maakte en Nederland tooide in geel en blauw.

Uit de inleidingen op beide rapporten blijkt, dat de Commissie gaarne met U in contact treedt over de te volgen procedure. Mijn ervaring in verband met de herziening van wapen en vlag van de gemeente Geffen was zodanig dat ik de Commissie warm bij Uw Kollege kan aanbevelen. Verder kan betreffende de procedure het volgende worden gezegd:

.Het wapen dient te worden goedgekeurd door de Hoge Raad van Adel; de vlag wordt vastgesteld door de gemeenteraad. In beide kunnen genoemde Commissie en ondergetekende adviseren.

.De met de herziening gemoeide kosten bedragen globaal ± f 1.000,- (inkl.BTW).

In de hoop op de medewerking van Uw Kollege,

hoogachtend,

drs H.G.J. Buijks, directeur
Streekarchiefdienst Brabant-Noordoost.

*raad: raad id de duddus de: streef- begraad: van alij
indd edn voor all: ddd all voor ddn: ind dds hdn ldd
STREEKARCHIVARIAAT, MAASLAND
ind: id vlijnd: gods vlijnd: pdrfoond ddd ddd*

raadhuislaan 13
5341 GL oss
telefoon 04120 - 29396/29394
bgg 04132 - 81423
rabobank oss
nr. 1404.35271
onder vermelding
streekarchivariaat maasland

dependance:
nieuwe markt 147
5401 GN uden
telefoon 04132 - 81423

Noordbrabantse Commissie voor
Wapen- en Vlaggenkunde,
t.a.v. het Sekretariaat,
Purmerstraat 14,
5628 HE EINDHOVEN.

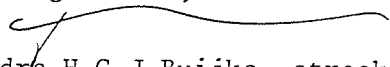
uw kenmerk: uw brief van: 3 juni 1988 ons kenmerk: 88/A-116/B oss, 6 september 1988
onderwerp: gemeentewapens en -vlaggen

Geacht Bestuur,

In aanvulling op mijn schrijven van gisteren stuur ik U bijgaand nog even enkele fotokopieën toe van stukken die ik vandaag aantrof in het nieuw administratief archief van de gemeente Heesch. Het betreft hier een ingekomen brief van de Hoge Raad van Adel (14-11-1816) en de minuut van het antwoord daarop (22-11-1816).

Uit de minuut valt af te leiden, dat het gemeentebestuur van Heesch in 1816 niet meer exakt op de hoogte was van de kleur van het oude wapen. Mijter en staf worden wel erbij vermeld, maar die ontbreken op de oude schepenzegels.

Voorts deel ik U n.a.v. de toelichting op het wapen van Uden nog mede, dat die voor een buitenstaander niet 100% begrijpelijk is, vooral wat betreft de boom. Misschien kan de tekst door Uw kommissie nog eens worden nagezien.

Hoogachtend,

drs H.G.J. Buijks, streekarchivaris.

GEMEENTE HEESCH

De heer J.Th.M. Melssen

Sekretaris Noordbrabantse Commissie
voor Wapen- en Vlaggenkunde

Purmerstraat 14

5628 HE EINDHOVEN

Uw brief van:

uw kenmerk:

ons kenmerk:

T34/89.1484/WdV/KB

datum:

18 september 1989

Onderwerp:

Herziening gemeentewapen
en vlag.

VERZONDEN 19 SEP. 1989

Geachte heer Melssen,

Ter bevestiging van hetgeen u reeds telefonisch werd medegedeeld nodig ik u hierbij namens het gemeentebestuur uit voor een bespreking op woensdag 27 september a.s. in het gemeentehuis van Heesch. Aanvang 16.30 uur.

Deze bespreking is belegd naar aanleiding van de rapportage van de Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde omtrent het wapen en de vlag van de gemeente Heesch.

De volgende punten zullen ter sprake worden gebracht.

1. Toelichting op de rapportage door de heer Melssen en/of de heer Buijks.
2. Bepaling wenselijkheid/noodzakelijkheid herziening.
3. Tijdsplanning.
4. Financiële gevolgen.
5. Overige konsekwenties herziening.
6. Rondvraag.

Mocht u voor de bespreking over stukken willen beschikken dan verneem ik dat gaarne van u.

Hoofd afdeling Burgerzaken

W.G.J. de Veer

dl

GEMEENTE HEESCH

VERSLAG van de bespreking inzake de eventuele herziening van vlag en wapen van de gemeente Heesch.

Datum: 27 september 1989 te 16.30 uur
Plaats: gemeentehuis Heesch
Aanwezig: Dhr. dr. J.J.M. Franssen (voorzitter)
burgemeester
Dhr. J.Th.M. Melssen
sekretaris N.Br. Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde
Dhr. drs. H.G.J. Buijks
direkteur Streekarchiefdienst Brabant Noordoost
Dhr. H.H.M. van de Berg
ambtenaar archiefzaken
Dhr. W.G.J. de Veer
hoofd afdeling Burgerzaken

De voorzitter heet alle aanwezigen welkom.

De Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde heeft onderzoek gedaan naar de wapens en vlaggen van gemeenten in de provincie met meer dan 10.000 inwoners. Onderzocht is of de wapens en vlaggen historisch/heraldisch verantwoord zijn. Verder is bezien of er materiaal voorhanden is om een meer verantwoord wapen en/of vlag samen te stellen.

De Commissie treedt volstrekt onafhankelijk op. De Hoge Raad van Adel en de gemeente/streekarchivarissen zijn in de gelegenheid gesteld op of aanmerkingen te maken door toezending van het ontwerp van het rapport. In het voorliggend rapport zijn de bemerkingen ook voor wat betreft Heesch - verwerkt.

WAPEN

Het huidige wapen vertoont historisch gezien ernstige vormgebreken. Bij de verplichte verlening van een wapen in 1817 heeft de Hoge Raad van Adel de heilige (St. Petrus), die op het zegel stond, eenvoudig overgezet op het wapenschild. Historisch gezien een grote onvolkomenheid omdat een heilige nimmer op een schild wordt geplaatst. Deze onvolkomenheden komen overigens veelvuldig voor aangezien in 1817 elke gemeente een eigen wapen moest worden gegeven. Dit ging ten koste van de zorgvuldigheid van werken.

Het meest verantwoord zou zijn om de heilige in zijn geheel niet meer in het wapen op te nemen. In de gemeente Heesch behoort dit zeer wel tot de mogelijkheden aangezien de heilige (St. Petrus) en het symbool (de sleutel) uiterst nauw met elkaar zijn verweven. Een sprekender symboliek is nauwelijks denkbaar. Bovendien zou zich de vraag voordoen op welke wijze St. Petrus afgebeeld zou moeten worden worden.

Naast de sleutel dienen de drie vierbladen van het Kwartier van Maasland in het schildhoofd te worden weergegeven.

De Hoge Raad van Adel is voorstander van een schildkroon als onderdeel van het wapen. De vergadering komt unaniem tot de bevinding, dat een kroon boven het schild niet wenselijk is. Naar de Hoge Raad van Adel - de voornaamste adviseur van de Kroon in deze - zal dit

duidelijk gebracht moeten worden.

De kleuren geel (goud) en blauw (azuur) zijn in 1817 gemakshalve toegekend. Het zijn de rijkskleuren, die door de onzorgvuldige benadering in die tijd, veel te veel voorkomen. Historisch juist zijn de kleuren van het Maasland te weten keel (rood) en zilver (wit).

Op grond van het besprokene tijdens de vergadering gaat de unanieme voorkeur uit naar een wapen bestaande uit een schild met daarin verwerkt de sleutel en drie vierbladeren in de kleuren keel en zilver. Een schildkroon wordt niet wenselijk geacht.

Dhr. H. 't Jong te Dordrecht zal worden gevraagd een ontwerp te maken.

Het ontwerp zal voor een pre-advies worden voorgelegd aan de Hoge Raad van Adel waarna de gemeenteraad een besluit kan nemen. Tussentijdse informatie middels de commissie BRO is gewenst.

Uiteindelijk dient bij Koninklijk Besluit het vernieuwde wapen voor de gemeente Heesch te worden vastgesteld. Daarna kan een nieuw wapendiploma worden opgemaakt.

De procedure dient te zijn doorlopen op het moment, dat het nieuwe gemeentehuis zal worden betrokken.

VLAG

Het - vernieuwde - gemeentewapen dient in vereenvoudigde vorm terug te komen in de gemeentevlag. De gemeenteraad besluit tot het vernieuwen van de vlag. Het spreekt als vanzelf dat de kleuren van het wapen (keel en zilver) worden verwerkt in de vlag (rood en wit). De sleutel (symbool voor St. Petrus) dient eveneens te worden verwerkt.

De drie vierbladeren kunnen worden weergegeven door drie rode banen over een wit gedeelte van de vlag.

Dhr. H. van Heijningen, Minderbroederstraat te Utrecht zal worden gevraagd een ontwerp te maken, waarna besluitvorming kan plaatsvinden.

AFSPRAKEN

- Gestreefd wordt naar een vernieuwd wapen, dat historisch zoveel als mogelijk verantwoord is en een daarop aangepaste gemeentevlag.
- De heren Buijks en De Veer zullen de genoemde ontwerpers benaderen.
- Bij de ingebruikname van het nieuwe gemeentehuis zullen wapen en vlag vastgesteld moeten zijn.
- De heer de Veer zal met een andere gemeente (bv. Eersel) contact opnemen teneinde een kostenopzet te kunnen maken. Vooralsnog wordt gedacht aan een bedrag van enkele duizenden guldens.

De voorzitter bedankt de aanwezigen voor hun inbreng.

Heesch, oktober 1989

WdV

NOORDBRABANTSE COMMISSIE VOOR WAPEN- EN VLAGGENKUNDE

ingesteld door de Stichting Brabants Heem, 6 maart 1987

College van Burgemeesters en Wethouders,
Postbus 19,
5384 ZG Heesch.

Uw brief van-
Uw kenmerk-

Datum 11 oktober 1989
Ons kenmerk 89.057

Onderwerp gemeentewapen

Zeër geacht college,

Naar aanleiding van een gesprek dat ondergetekende op 27 september jl. ten gemeentehuize te Heesch met Uw' burgemeester en enige ambtenaren heeft gevoerd, kan de commissie haar standpunt [zoals verwoord in haar rapport] scherper stellen.

De commissie geeft de voorkeur aan een nieuw gemeentewapen dat als volgt wordt omschreven:

'in keel een schuinrechts geplaatste sleutel van zilver, de baard naar boven en naar links gericht; een schildhoofd van zilver, waarin drie vierbladen van keel, geknopt van goud.'

De voorkeur van de commissie gaat verder uit naar het opnemen van de gemeentekroon, waardoor de omschrijving moet worden uitgebreid met: 'Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.'

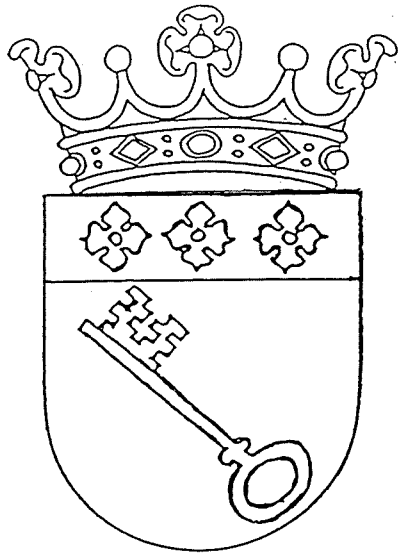
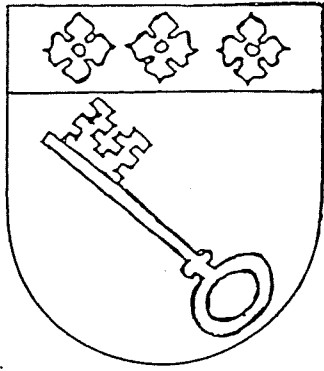
De gemeente staat het echter vrij verlening van het wapen bij Hare Majesteit aan te vragen mét of zónder kroon. Ook kan in de praktijk een officieel wapen mét kroon zónder die kroon worden gebruikt [briefpapier, kopjes e.d.].

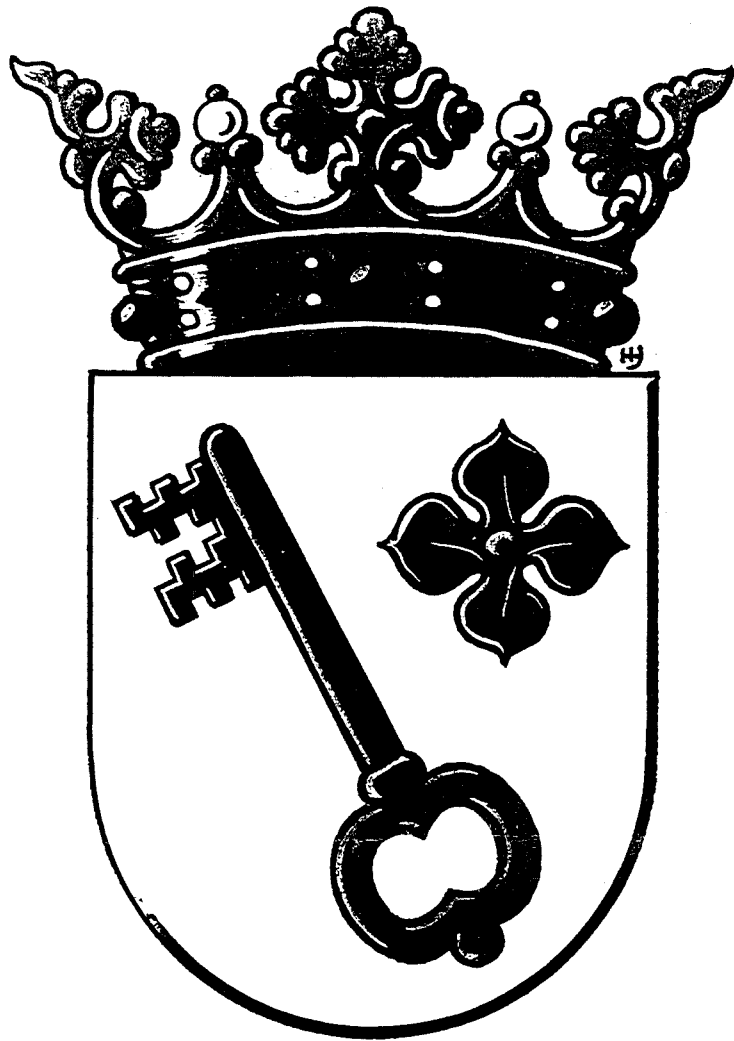
Bijgaande tekeningen geven het wapen mét en zónder kroon weer.

Ik hoop U hiermee van dienst te zijn.

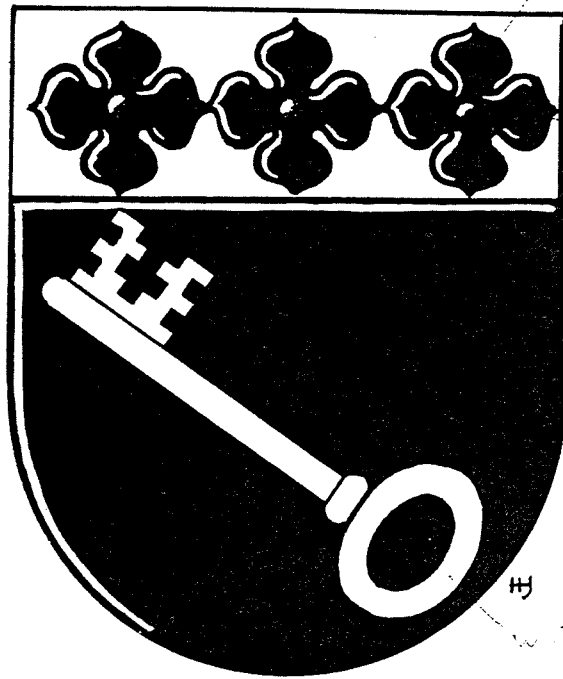
Met vriendelijke groet,
namens de commissie,

J.Th.M.Melssen,
secretaris

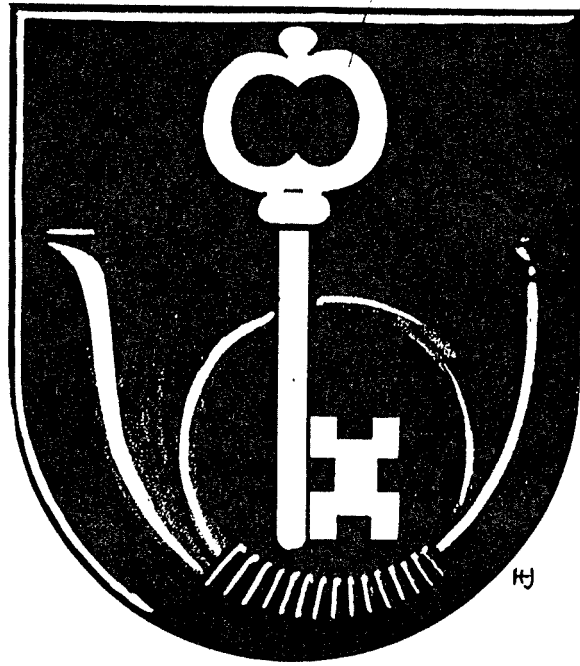

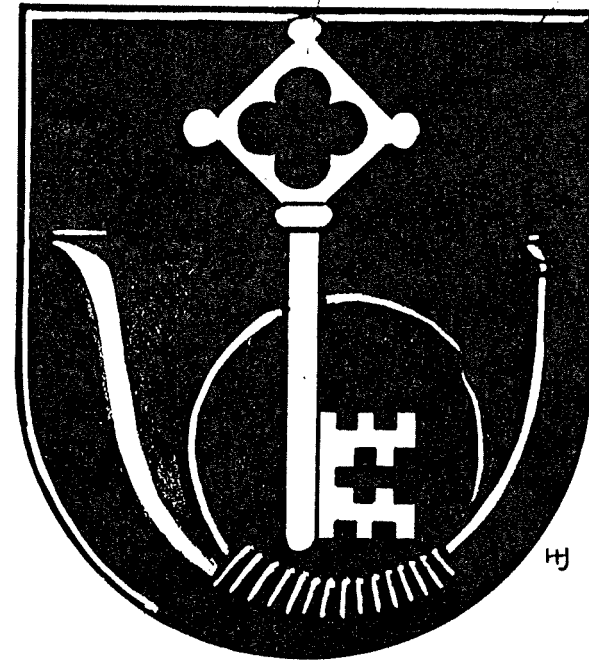
Heesch

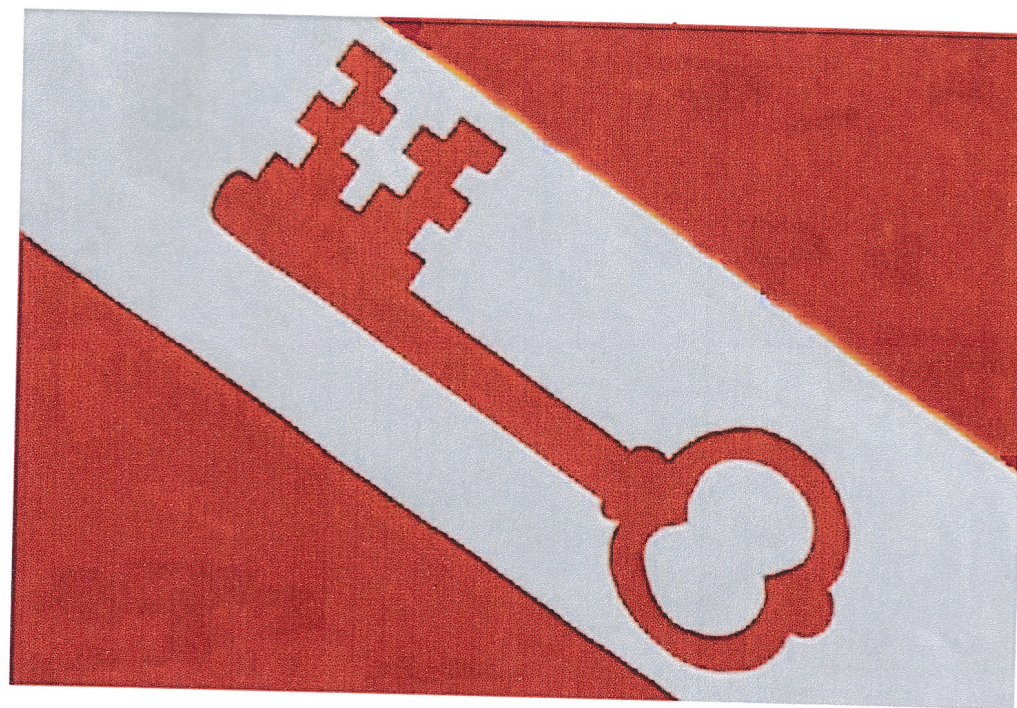
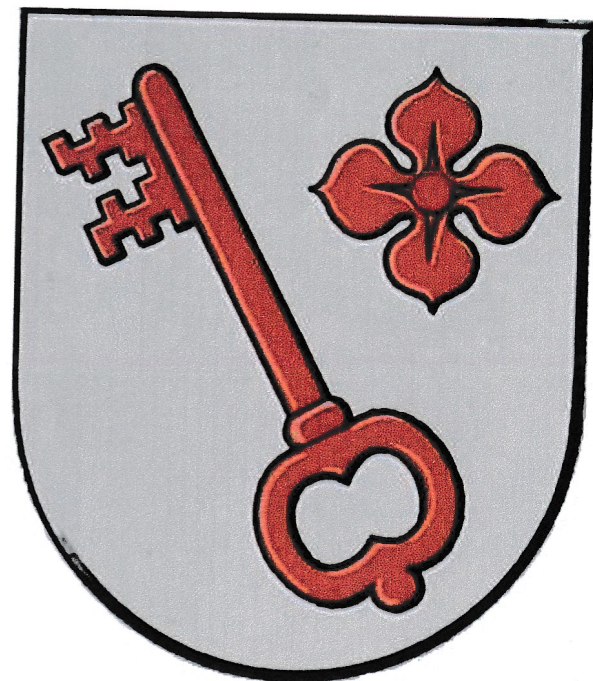
Heesch
voorstel
Noordbrabantse
Commissie

Heesch
voorstel 1

Heesch
voorstel 2

Heesch

*threef heb ook
hina arleesbare
hepu.*

Het gemeentewapen van Heesch

Toen het ontwerp voor een nieuw wapen voor de gemeente Heesch op mijn bureau kwam, had ik direct een enkele vragen en aanmerkingen. Ik heb toen enig onderzoek verricht en heb zelf enige alternatieven bedacht. De resultaten van mijn werk vindt u hieronder en in de bijgevoegde ontwerpen. Hopelijk kunt u mijn bemerkingen waarderen.

De Noord-Nederlandse Commissie voor Teken- en Vlaggenkunde heeft aan de gemeente Heesch in maart 1989 het volgende voorstel voor een verbeterd wapen gedaan: in zeel een schuinrechte geplaatste sleutel van zilver, de gaard naar boven en naar links gericht; een schildhoofd van zilver, waarin drie vierbladen van keel, geknopt van goud.

Hierbij werd tevens als schildhouder St-Petrus beschreven, maar op een schildhouder stelde de gemeente geen prijs. Ook de toevoeging van een gemeentekroon werd in een vergadering van 27 september 1989 niet wanselijk geacht. Het kale schild blijft dus als wapen over.

In plaats van de in het oude wapen opgenomen figuur van de heilige Petrus zelf, werd zijn attriboot, de sleutel, in het wapen opgenomen. Dit is een betere heraldische praktijk, al legt de commissie niet uit waarom. De heraldische taal is een symbolische taal. Een idee wordt niet voorgesteld met een afbeelding ervan, maar met een teken dat de essentie ervan weergeeft. In de kerkelijke iconografie staat de sleutel voor Petrus, dus geeft men die weer in een wapen in plaats van zijn portret.

Het plaatsen van een sleutel, een lang en naar verhouding dun voorwerp, in een schild, levert echter problemen op. Er zal immers altijd een naar verhouding groot stuk veld over blijven. Zeker als dit veld van kleur is (en niet van metaal), overheerst het, zoals hier, de sleutel. Een sleutel zal het altijd nodig hebben om vergezeld te worden van twee of drie kleine voorwerpen of van een met de sleutel vergelijkbaar voorwerp, bijv. een andere sleutel, zoals in het wapen van Leiden.

Het toevoegen van een schildhoofd maakt dat de beschikbare ruimte voor de sleutel nog ongunstiger wordt. Het schildveld wordt dan namelijk breder in verhouding tot de hoogte. Eigenlijk kan men een sleutel hierin alleen liggend afbeelden, maar dan nog blijven vreemde ruimtes over. Het was daarom logischer geweest om de vierbladen in hetzelfde veld als de sleutel te zetten.

De vierbladen worden door de Commissie overigens eveneens zonder enig commentaar in de Maaslandse heraldiek geïntroduceerd. Waar komen die vandaan? Het feit dat een aantal families in de Meijerij van Den Bosch wapens met (vijfbladige) rozen, vijfbladen en/of vierbladen voert (Bloeymans, gezegd Van Dinther: zilver op rood, Van Geffen: rood op goud, Van Gewanden: zilver op blauw, Van Hirtom (Van Herentum): zilver op rood

(worden achtbladije mijselbloemen genoemd). Van Maaelands: blauw op goud. Van Nuland: rood op silver. betekent nog niet dat het vierblad een Maaelands symbool is. Voor hetzelfde geld zouden dan molensijfers, dwarsballen, polen of sterren uitgekozen kunnen worden, die komen net zo veel of meer keren voor. Geen van de genoemde families heeft overigens in Heesch iets te vertellen gehad.

Omdat bovengenoemde wapens alle een verschillende kleurcombinatie vertonen (behalve Hirtom, dat een onter soort bloemen heeft), gaat men naast denken aan een aantal familietakken die oorspronkelijk uit één geslacht zijn ontsproten. Genealogisch onderzoek zal dit moeten uitwijzen.

Ook voor de keuze van de kleur geeft de commissie geen reden. Van Ham, in zijn Wapens en Vlaggen van Noord-Brabant, zegt op pag. 108 dat de kleuren van het kwartierwapen van Maaelands oorspronkelijk (17e eeuw) silver op groen waren, evenals het wapen van Oss. Nog in 1804 had het deze kleuren. Wel kwamen er afwijkingen voor: een rode op silver, groen of zwart. Van Ham zegt zelf: "De voorkeur van de schrijver deses gaat uit naar de versie van Verhees (d.i. rood op silver)". Hij geeft echter nergens een beredening van die keuze. De criteria van de Commissie geven wat dat betreft ook geen uitsluitsel. De Rijkskleuren "dienen" te worden vervangen door historisch bekende kleuren of andere door de kleuren van het wapen van de regio. Hier dus, net als in Peelland, rood op silver. De Commissie drukt nogal door!

Waarom niet silver en groen, dan is er nog een duidelijker verschil met de kleuren van Peelland? Waarom niet zwart en silver of zwart en goud, ook kleuren die veel in Maaelandsse wapens voorkomen? Kortom, het lijkt me nogal arbitrair om een gemeente te dwingen in een kleurcombinatie, die door een heraldicus om persoonlijke (?) redenen is uitgekozen. Op zijn minst had de Commissie de heraldische leken, die noodzakelijkerwijs de gemeentebesturen gevolgen, uit kunnen leggen hoe men tot zo'n kleurkeuze komt en hen ook nog een eigen inbreng kunnen vragen

Eigen ontwerpen

Uitgaande van de al gekozen kleurcombinatie (hoewel mijn ontwerpen ook in andere kleuren uitgevoerd kunnen worden) en de sleutel van Sint Petrus, heb ik geprobeerd met behulp van historisch bepaalde elementen een verantwoord wapen voor Heesch te ontwerpen.

Via de streekarchivaris, dhr. Euijka, verkreeg ik historische gegevens over de gemeente en een afbeelding van het oudste (?) zegel. Aangezien Heesch vanouds een hertogelijke en later een statenheerlijkheid was, kwamen oude ambachtsheerwapens niet aan de orde. Het Brabantse en het Statenwapen zijn al te veel gebruikt in de gemeenteheraldiek om nog een eigen beeld op te leveren.

*als we zo
fa beproven!*

Het feit dat Heesch in vroeger dagen een belangrijke pleisterplaats in het transitoverkeer tussen Den Bosch en Grave was en dat het postkantoor regionaal een belangrijke plaats bekleedde deed mij naar post(silens)symbolen zoeken. Al gauw bleek daarbij dat de posthoorn een goede combinatie met de sleutel vormde (zie ontwerp 1).

Om de ouderdom van het korp tot uiting te laten komen heb ik tevens een variatie gemaakt met een gotische sleutel (zie ontwerp 2).

In het wapen van 1612 wordt de heilige Petrus vergezeld van twee struiken (of kleine boompjes), misschien wel bedoeld als sprekende elementen: heesters. Met name in Noord-Brabant is er een aantal gemeenten dat als schildhouder een boom voert (Leende, Waalwijk, Bergeijk, Heeze). Misschien is het aardig om in plaats van de heilige als schildhouder naast of de kroon op het schild, als toegevoegd element de twee heesters op een grond als schildhouders op te nemen (zie ontwerp 3).

De ruimte die naast sleutel en hoorn overblijven is tevens niet zo hinderlijk groot als in het ontwerp van de Commissie. Het is immers van oudsher gebruik om een schild zo goed mogelijk te vullen met de stukken om een zo evenwichtig mogelijke compositie te verkrijgen.

Ziehier mijn oordeel in het wapen van Heesch.

Hoogachtend,

H. G. J. Jongs

GEMEENTE HEESCH

Aan de leden van de Werkgroep eventuele
herziening wapen en vlag van de
gemeente Heesch.

Uw brief van :

uw kenmerk :

ons kenmerk :

datum :

30 mei 1990

Onderwerp :

Ontwerpen vlag

Geacht lid,

In vervolg op mijn brief van 27 april jl., waarin ik U
uitnodigde voor de bijeenkomst op 7 juni a.s. te 14.00
uur, doe ik u hierbij enige ontwerpen van de heer Van
Heijningen m.b.t. de gemeentevlag toekomen.

Deze ontwerpen kunnen op 7 juni a.s. worden besproken.

Hoofd Afdeling Burgerzaken

W.G.J. de Veer

Gemeentehuis :
De la Sallestraat 4

Postbus 19
5384 ZG Heesch

Telefoon: 04125-1831

Rabobank :
12.00.01.748
Giro: 1079974

ERLEN

Heesch
voorstel 3

GEMEENTE HEESCH

VERSLAG van de vergadering van de werkgroep herziening wapen/vlag op donderdag 7 juni 1990 te 14.00 uur in het gemeentehuis.

Aanwezig: De heer J. Franssen, voorzitter
De heer F. Cornelissen
De heer H. Buijks
De heer J. Melssen
De heer H. 't Jong
De heer H. van Heijningen
De heer H. Pennings
De heer W. de Veer

Afwezig: De heer A. van den Berg

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering met een woord van welkom. Vooralsnog wordt er van uit gegaan dat een nieuw wapen en een nieuwe vlag bij de ingebruikname van het gemeentehuis een feit zal moeten zijn. Echter sinds de vorige vergadering hebben de herindelingsplannen in de regio steeds vastere vormen aangenomen. De vraag zal moeten worden beantwoord in hoeverre het logisch is om met het oog hierop nu nog een herziening door te voeren.

2. Vaststelling verslag van de vergadering van 27 september 1989

Opgemerkt wordt dat er wapendiploma zal worden opgemaakt. Verder wordt opgemerkt dat er een duidelijke relatie is tussen het wapen en de vlag. Voor het overige wordt het verslag overeenkomstig het ontwerp vastgesteld.

3. Bespreking voorstel van de N.Br.Commissie, uitgewerkt door de heer 't Jong en aanvullende ontwerpen

De heer 't Jong licht toe dat in het ontwerp van de N.Br. Commissie de omliggende ruimte te veel overheerst t.o.v. de sleutel. Hij is op zoek gegaan naar een tweede element en heeft deze gevonden in de posthoorn. De noodzakelijkheid van de vierbladen acht hij slecht beargumenteerd. Hij houdt niet echt vast aan de kleuren.

De heer Van Heijningen stelt dat het vlagontwerp is afgeleid van het wapen.

De heer Pennings vraagt zich af waarom St. Petrus niet als schildhouder is genomen.

De heer Buijks is van mening dat de posthoorn een goede element vormt. Hij is er niet helemaal zeker van of de vierbladen worden erkend als kenmerk voor het Maasland.

De voorzitter is van mening dat de posthoorn een te gezocht element is.

De heer Melssen deelt mede dat de N.Br. Commissie zich al voorzichtig aan het oriënteren is op wapens voor de gemeenten na de gemeentelijke herindeling. Verder zegt hij dat de vierbladen wel degelijk worden erkend

als behorende bij het Maasland. De literatuur toont dit in voldoende mate aan maar is niet opgenomen in het rapport van de N.Br. Commissie. De posthoorn is naar zijn mening heraldisch te onnauwkeurig en derhalve niet verantwoord. De kleuren keel en zilver zijn niet helemaal te beargumenteren. St. Petrus als schildhouder is in feite dubbelop omdat de heilige al door de sleutel wordt gesymboliseerd.

Na deze discussie wordt vastgesteld dat een of meerdere vierbladen in elk geval in het wapen moeten voorkomen. De posthoorn wordt niet opgenomen in een nieuw ontwerp.

De heer Cornelissen vraagt zich af waarom er geen kroon boven het wapen kan.

De heer De Veer stelt dat band met de vierbladen kan verdwijnen als er een vierblad (als vullend element naast de sleutel) in het wapen wordt opgenomen. Dan is het wellicht fraaier om toch een kroon op het wapen te zetten.

Vervolgens schetst de heer 't Jong ter vergadering een mogelijk ontwerp waarin eenieder zich kan vinden. Hij stelt voor de elementen in rood uit te voeren op een witte ondergrond.

Afgesproken wordt dat de heer 't Jong dit ontwerp nader zal uitwerken. De heer Van Heijningen zal in overleg met de heer 't Jong (vorm sleutel) een ontwerp voor de vlag maken. Aan het burgemeester en wethouders zal een en ander worden voorgelegd met daarbij de vraag wat te doen met het oog op de gemeentelijke herindeling.

4. Rondvraag

De heer De Veer verzoekt aan de aanwezigen om de gemaakte onkosten te deklarereren.

5. Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering onder dankzegging voor eenieders inbreng.

Heesch, juli 1990

W-9

